

na soudě prvé stolice nepřednesl, že žalovaný nepožádal o svolání pozůstalostních věřitelů, není ani tato námitka odůvodněna. Žalobce v odvolání jen vyvracel námitku žalovaného, že je zproštěn ručení za žalovanou pohledávku, poněvadž prý pozůstalostní jmění bylo vyčerpáno uspokojením jednoho pozůstalostního věřitele, dovolával se obsahu pozůstalostních spisů D III 75/31, kterými nabídl důkaz a kterými byl důkaz také proveden a z nichž bylo zřejmé, že žalovaný nepožádal o svolání pozůstalostních věřitelů. Po skutkové stránce nepřednesl tudíž žalobce v odvolacím řízení nic nového a po právní stránce se obíral pouze námitkou žalovaným vznesenou, dovozuje z ustanovení § 815 obč. zák. její neodůvodněnost.

Čís. 16114.

Umluvili-li smluvci při sjednání nájemní smlouvy, že se nájemci zároveň vyhrazuje právo koupiti najatou věc do určité doby po odevzdání za určitou cenu, avšak nájemce vyhrazeného mu práva nepoužil, nýbrž se rozhodl teprve později věc koupiti, nelze nájemní smlouvu pokládati za smlouvu, již se mělo dosáhnouti účelu splátkového obchodu, a vztahovati na nájemní smlouvu předpisy splátkového zákona.

(Rozh. ze dne 20. května 1937, Rv I 1359/35.)

Žalující firma se na žalovaném (fotografovi) domáhá zaplacení 22.446 Kč 65 h s přísl. a k odůvodnění žaloby přednesla, že žalovaný koupil od ní v říjnu 1930 fotografický aparát »Photomaton« za 33.000 Kč splatných v měsíčních 24 stejných splátkách po 1.500 Kč a odbíral materiál potřebný k provozování dotčeného aparátu. K 31. prosinci 1931 vyplývala z tohoto obchodního spojení pro žalobkyni pohledávka 80.258 Kč 75 h, kterou přihlásila ve vyrovnacím řízení zahájeném o jmění žalovaného a již žalovaný ve vyrovnacím řízení i později uznal. Vyrovnání nebylo potvrzeno, žalobkyně si vyhradila vlastnictví k prodanému aparátu; žalovaný pak aparát vrátil, začež mu žalobkyně připsala k dobru částku 25.000 Kč se zřením na 2½ roční užívání a znehodnocení. Dále uplatnila žalobkyně částku 7.500 Kč směnečně. Směnky vydané žalovaným byly žalobkyní znehodnoceny a jsou k dispozici žalovaného. Ze zbývajících částky 47.758 Kč 75 h bonifikuje žalobkyně žalovanému dalších 53% a úroky, nepustí-li se žalovaný do sporu. Za sporu prohlásila žalobkyně, že bonifikuje žalovanému za vrácený aparát plnou kupní cenu 36.000 Kč, takže úhrnný dluh žalovaného činí 36.758 Kč 75 h, trvá však na původní žalobní žádosti, ježto se žalovaný pustil do rozepře a žalobkyně není již vázána 53% slevou. Proti žalobě namítl žalovaný, že o aparátu byla původně sjednána smlouva nájemní, při čemž bylo ujednáno jako nájemné 25% z příjmů žalovaného vytěžených z uvedeného přístroje. Jde proto o zastřený obchod splátkový. Později žalovaný koupil aparát na 24 měsíčních splátek za 36.000 Kč s výhradou vlastnictví žalobkyně až do úplného zaplacení. Kupoval pak také potřebný materiál a odebral takto od ní zboží za úhrnnou cenu 140.110 Kč 30 h. Na to zaplatil 173.833 Kč 85 h, takže za-

platil o 33.723 Kč 55 h více, než měl zaplatiti, a namítal proto tuto vzájemnou pohledávku k započtení. Aparát žalobkyni vrátil. Jde také o zkrácení přes polovici. Původní smlouvou nájemní žalovaný najal od žalobkyně aparát »Photomaton« na tři roky, zavazuje se mezi jiným, že bude platiti žalobkyni »licenci« 25% denních hrubých příjmů za každý obrázkový pásek. Žalovaný měl právo koupiti aparát do 6 neděl po jeho instalaci a žalobkyně měla v tom případě započísti na kupní cenu 30% svého podílu na hrubých příjmech. Až do úplného zaplacení kupní ceny měl aparát zůstatí vlastnictvím žalobkyniným. Smlouvou ze dne 3. září 1931 žalobkyně prodala žalovanému aparát za 36.000 Kč na 24 stejných měsíčních splátek a s výhradou vlastnictví až do zaplacení kupní ceny. Nižší soudy, vycházejíce z názoru, že jde o splátkový obchod ve smyslu zák. č. 70/1896 ř. z., zamítly žalobu, soud první stolice z těchto důvodů: Jde o obchod splátkový ve smyslu zák. č. 70/1896 ř. z. Podle § 9 řeč. zák. se předpisy zákona vztahují i na smlouvy, kterými se dosáhne účelu splátkového obchodu jiným způsobem, zejména pronájemem věci. »Smlouva nájemní«, o níž jde, není skutečně ničím jiným než zastřenou kupní smlouvou. Smlouva ta pamatovala již na koupi aparátu a ustanovila, že pro ten případ má býti vráceno na kupní cenu 20% zaplaceného »nájemného«. Skutečně došlo pak k smlouvě kupní. Také z korespondence stran vysvítá, že obě smlouvy tvoří celek. Tak prohlásila žalobkyně v dopise ze dne 2. února 1933, že jest ochotna vzíti zpět prodaný aparát, pro kterýžto případ bonifikuje splátky již konané jako nájemné. Jest nesporné, že žalovaný na žádost žalobkyninu koupený aparát vrátil. Podle § 2 řeč. zák. musí v tom případě žalobkyně vrátiti žalobci přijatou zálohu a zaplacené splátky se zákonnými úroky ode dne přijetí — ujednání opačné, že žalobkyně má vrátiti pouze 20%, jest neplatné — a žalovaný má vrátiti věc a zaplatiti za užívání věci v mezidobí přiměřenou náhradu. Srovnávají-li se oba výpisy kont sporných stran, vyplývá z nich toto: Žalobkyně dodala žalovanému do 31. prosince 1931 »Photomaton« a různé zboží za úhrnnou cenu 140.112 Kč 80 h (dle sestavení žalovaného zboží za 140.110 Kč 30 h), takže rozdíl obou výpisů činí pouze 2.50 Kč. Žalovaný konal proto, což vysvítá souhlasně z obou výpisů, splátky ve výši 137.112 Kč 05 h, takže jeho dluh činí ke dni 31. prosince 1931 3.098 Kč 25 h, resp. podle sestavení žalobkynina částku 77.158 Kč jako nájemné ve výši 25% hrubých příjmů žalovaného a vypočítává takto debetní saldo žalovaného ve výši 80.258 Kč 75 h. Na tuto částku nelze však bráti zřetel, neboť podle § 2 zák. o splát. obch. musí žalobkyně částku 77.158 Kč zaplacenou ve splátkách jako nájemné žalovanému vrátiti. Pohledávka žalobkynina činí tedy k 31. prosince 1931 3.098 Kč 25 h resp. 3.100 Kč 75 h. Ježto žalovaný vrátil fotografický aparát, jest kupní cenu 36.000 Kč připsati mu k dobru. Dále zažalovala již žalobkyně částku 7.500 Kč, takže zbývající její pohledávka se snižuje o 43.500 Kč a resultuje pro žalovaného pohledávka 40.399 Kč 25 h resp. 40.401 Kč 75 h. Naproti tomu jest žalovaný dlužen přiměřenou náhradou za užívání věci v mezidobí. Žalobkyně sama oceňuje původně náhradu tu částkou 11.000 Kč, neboť počítá za vrácený aparát jenom 25.000 Kč místo plnou kupní cenu 36.000 Kč. Avšak, i kdyby

se počítala náhrada plnou výší kupní ceny, vyplývalo by z toho, že by žalovaný i takto nebyl nic dlužen, nýbrž že by měl proti žalobkyni ještě pohledávku. Žaloba není proto odůvodněna.

Nejvyšší soud uznal podle žaloby, vysloviv, že vzájemná pohledávka žalovaného v částce 33.723 Kč 55 h, namítaná započtením, není po právu.

D ů v o d y :

Procesní soud zjistil, aniž sporné strany něco proti tomu namítaly, a odvolací soud převzal jeho zjištění, že žalobkyně dodala žalovanému až do 31. prosince 1931 přístroj značky »Photomaton« a různé zboží za úhrnnou cenu nejméně 140.110 Kč 30 h. Rovněž bylo zjištěno, že žalovaný na svůj dluh splatil celkem 137.112 Kč 05 h a že vrátil žalobkyni uvedený přístroj »Photomaton«, začež mu žalobkyně připsala k jeho dobru celou kupní cenu ve výši 36.000 Kč; kromě toho zažalovala žalobkyně žalovaného zvláště o částku 7.500 Kč. Další pohledávka žalobkynina v nesporné teď výši 77.158 Kč nebyla nižšími stolicemi uznána za odůvodněnou, pročež dospěly k úsudku, že žalovaný plnil žalobkyni více, než jí přísluší, i kdyby vrácený přístroj pro opotřebení vůbec již neměl ceny. Tento závěr nižších stolic spočívá na právně mylném předpokladu, že nájemní smlouva z října 1929 sleduje vpravdě tentýž účel jako splátkový obchod, takže by bylo užití ustanovení § 9 zákona ze dne 27. dubna 1896, č. 70 ř. z., a žalobkyně, ustoupivši od smlouvy podle § 2 řeč. zák., je prý povinna vrátiti žalovanému také ty částky, jež požadovala z titulu »nájemného«, ačkoliv prý šlo o splátky na kupní cenu. Bylo proto zkoumati, zdali uvedená nájemní smlouva byla takovou smlouvou, kterou se mělo dosáhnouti účelu splátkového obchodu jiným způsobem, zejména nájemným přenecháním věci. Podle § 1 uved. zák. jsou však splátkové obchody ve smyslu tohoto zákona jen prodeje movitých věcí, sjednané za provozování obchodu nebo jiné živnosti, jejichž kupní cena má býti zapravena po částkách a které se kupujícimu odevzdávají dříve, nežli kupní cena jest úplně zaplacená. Podstatnou náležitostí splátkového obchodu je tedy, že směřuje k převodu vlastnictví k movité věci odevzdané nabyvateli před úplným zaplacením kupní ceny, která má býti zapravena po částkách. Smlouvou z října 1929 bylo ovšem nájemci vyhrazeno právo koupiti najatý přístroj do šesti neděl po provedené instalaci za kupní cenu 750 liber šterlinků, ale přijetí této nabídky se mohlo státi jen doporučeným psaním ve smluvené lhůtě. Žádná strana netvrdila, že žalovaný toho práva použil, naopak kupní smlouva o přístroji »Photomaton« byla mezi nimi uzavřena teprve dne 3. září 1931. Ani jinak nevyplývá z nájemní smlouvy, že mělo po zaplacení určitého nájemného anebo po uplynutí určité doby přejítí vlastnictví k »pronajaté« věci na »nájemce« jako nabyvatele, a nelze proto tvrditi, že nájemní smlouvou mělo býti dosaženo téhož účelu jako u splátkového obchodu. Rozhodl-li se žalovaný dne 3. září 1931 koupiti přístroj, jež do té doby měl v nájmu, nebyla tím právní povaha dosavadní smlouvy změněna a ježto po té stránce nebylo nic ujednáno — alespoň nebylo nic předneseno —, nelze obě smlouvy po-

kládati za jednotný celek, zejména nelze vztahovati předpisy splátkového zákona na nájemní smlouvu z října 1929, sledující jiný účel než prodej přístroje »Photomaton« na splátky. Pohledávka 77.158 Kč byla podle nájemní smlouvy z října 1929 licenčním poplatkem, vyměřeným podle hrubých příjmů dosažených žalovaným, a byla tedy smlouvenou úplatou za pronájem přístroje. Ježto žalovaný proti číselné výši této pohledávky nic nenamítá, netřeba také vysvětlovati, zdali se ujednaný licenční poplatek vztahuje pouze na jeden přístroj nebo ve skutečnosti na tři přístroje, jak žalobkyně v dovolání doličuje, a stačí k posouzení souzeného sporu, že bylo již z výpisu ze žalobkyniných knih viděti, že se poplatek týkal užívání přístroje v L., v J., v T. a v P. V dovolací odpovědi uplatňuje žalovaný, že se smlouva z října 1929 příčí dobrým mravům, najmě obyčejí poctivého obchodu, poněvadž by žalobkyni opatřila obrovské příjmy bez vlastní práce. Pokud žalovaný tím poukazuje na domněle nápadný nepoměr mezi plněním, jež si žalobkyně dala slíbiti, a majetkovou hodnotou vzájemného plnění, nelze z toho usuzovati z úřadu na nicotnost smlouvy, poněvadž žalovaný vůbec netvrdil, že žalobkyně vykořistila jeho lehkomyšlnost, tíseň, slabost rozumu, nezkušenost nebo vzrušení mysli (§ 879, odst. 2, č. 4 obč. zák.), a pouhý nepoměr mezi plněním a vzájemným plněním nezakládá ani nemravnost smlouvy (rozh. č. 9916 Sb. n. s.). Jiné námítky však nebyly žalovaným vzneseny. Z vyložených úvah však plyne, že žalobkyni kromě uznané částky 140.110 Kč 30 h příslušel i nárok na licenční poplatek v nepopřené výši 77.158 Kč, celkem tedy nejméně 217.268 Kč 30 h, kdežto žalovaný jí zaplatil 137.112 Kč 05 h a vrátil přístroj v hodnotě 36.000 Kč, což činí dohromady 173.112 Kč 05 h. Žalovaný neplatil tedy více, než byl povinen, a nepřísluší mu vůbec nárok na vrácení domněle přeplacené částky, naopak má žalobkyně ještě pohledávku ve výši nejméně 44.156 Kč 25 h, z nichž 7.500 Kč bylo zvlášť zažalováno. Zbývá tedy v prospěch žalobkyně nejméně 36.656 Kč 25 h, takže zažalovaná částka 22.446 Kč 65 h jest v každém případě po právu.

Čís. 16115.

Majitel dopravního podniku autobusového, který sjednal roku 1923 se státní správou železniční, že upraví sazby autobusové dopravy na dvojnásobek jízdného na příslušné trati železniční, nemůže se odvolávati na hospodářskou nemožnost plnění ve smyslu § 1447 obč. zák. z toho důvodu, že později (roku 1929) byla zavedena daň z jízdních lístků, která prý činí asi 24% z hrubého příjmu z provozované jím dopravy. V takovémto případě nejde o změnu hospodářských poměrů, nýbrž o zatížení poplatníka veřejným břemenem.

(Rozh. ze dne 20. května 1937, Rv I 1851/35.)

Československý stát (železniční správa) se na žalované firmě provozující autobusovou dopravu domáhá, aby byla žalovaná uznána povinnou upravit jízdné na své autobusové trati z L. přes V. do J. tak, aby činilo nejméně dvojnásobek obdobného jízdného II. třídy na železnici z L. do J.,